

VÄRLDS

HORISONT.

SVENSKA FN-FÖRBUNDET | EN BÄTTRE VÄRLD | NUMMER 3 2022

EN
BÄTTRE
VÄRLD

Rapport från sommarens kärnvapenkonferenser

SIDAN 15

Krigsbrott i Ukraina under utredning

SIDAN 18

”OUR COMMON AGENDA”

VÅR FRAMTID, VÅRT VAL

UNDP:S ÅRSRAPPORT: NIO AV TIO LÄNDER BACKAR

FN:s utvecklingsprogram UNDP lanserade den 8 september sin årliga flaggskeppsrapport om global mänsklig utveckling. I rapporten framkommer att nio av tio länder har backat i mätningarna som avser hälsa, utbildning och levnadsstandard. Det är första gången sedan mätningarna påbörjades 1990 som en så omfattande tillbakagång har skett två år i rad. Faktorerna bakom är enligt UNDP covid-19, kriget i Ukraina, den pågående klimatkrisen samt osäkerhet och polarisering på både nationell och global nivå. För att vända utvecklingen rekommenderas investeringar i förnybar energi, implementering av sociala skyddsnet samt teknisk, ekonomisk och kulturell innovation.

– Vi har nu ett smalt tidsfönster för att tillsammans vända trenden och säkra en positiv framtid för mänsklig utveckling, säger UNDP:s chef Achim Steiner.

FN-RAPPORT OM ÖVERGREPP I XINJIANG

FN:s tidigare högkommissarie för mänskliga rättigheter, Michelle Bachelet, presenterade under sin sista dag på posten, den 31 augusti, en länge emotsedd rapport om situationen för folkgruppen uigurer i Xinjiang-regionen i Kina. I rapporten dras slutsatsen att allvarliga övergrepp har begåtts i samband med regeringens tillämpning av strategier för bekämpning av terrorism och extremism.

FN har sedan 2017 emottagit rapporter om allvarliga MR-kränkningar mot muslimska minoriteter i Xinjiang. Anklagelserna om godtyckliga frihetsberövanden, tortyr, indoktrinering, sexuella övergrepp och undermåliga förhållanden är trovärdiga, enligt FN:s MR-kontor som menar att omfattningen av övergreppen kan göra att det handlar om brott mot mänskligheten.

Michelle Bachelet tros ha väntat med att släppa rapporten på grund av starka påtryckningar från Kina. En vecka efter publiceringen gjorde 40 oberoende FN-expert ett uttalande

där de uttrycker stöd för MR-kontorets slutsatser och uppmanar Kina att agera i enlighet med rekommendationerna i rapporten.

GOD MILJÖ ERKÄND SOM RÄTTIGHET

FN:s generalförsamling antog i augusti en historisk resolution där tillgången till ren, hälsosam och hållbar miljö erkänns som en universell mänsklig rättighet. Resolutionen uppmanar stater, internationella organisationer och företag att öka ansträngningarna för att säkerställa en hälsosam miljö.

FN:s generalsekreterare António Guterres välkomnade det historiska beslutet som ett bevis på att FN:s medlemsstater kan enas i kampen mot den tredubbla planetära krisen med klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald och föroreningar. ”Genom att erkänna denna rättighet har det internationella samfundet fört oss närmare ett förverkligande av ren, hälsosam och hållbar miljö för alla”, sade Guterres, men underströk samtidigt att antagandet av resolutionen bara är början och att världens länder nu måste se till att den genomförs.

VOLKER TÜRK NY MR-CHEF

Österrikaren Volker Türk har utsetts till ny högkommissarie för mänskliga rättigheter efter Michelle Bachelet. Türk var vid utnämningen undergeneralsekreterare för policyfrågor och har arbetat i FN-chefen António Guterres stab sedan 2019. Dessförinnan var han assisterande högkommissarie för skyddsfrågor vid FN:s flyktigorgan UNHCR. Toppjobbet i UNHCR följde på en lång karriär inom organisationen med placering både i UNHCR:s huvudkontor i Genève och vid dess posteringar i bland annat Malaysia, Kosovo, Bosnien och Hercegovina, Kuwait och DR Kongo.

”Jag är djupt hedrad över utnämningen till FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter. Jag känner en djup känsla av ansvar och kommer att ge allt för att förverkliga löftena i MR-deklarationen för alla, överallt”, meddelade Türk via Twitter. Svenska FN-förbundet framförde sina gratulationer till Türk som besökte förbundet i början av sommaren i samband med Stockholm +50.

USA ÅTERGÅR TILL RESTRIKTIV MINPOLICY

USA:s president Joe Biden meddelade i juni att USA återgår till en policy som i det närmaste helt förbjuder personminor. Beslutet innebär en återgång till den linje som gällde innan den tidigare presidenten Donald Trump under 2020 öppnade upp för användning av personminor i amerikanska militära insatser.

Bidens besked välkomnades varmt av den internationella koalitionen mot personminor (ICBL) där Svenska FN-förbundet är en av medlemsorganisationerna.

– Efter Bidens tillträde har det funnits hopp om att han skulle rätta till den tidigare administrationens misstag. Men eftersom beskedet dröjt har vi inte kunnat känna oss säkra och jubla förrän nu. Även med Bidens linje står dock USA fortfarande utanför det avtal som totalförbjuder personminor, så han får gärna ta ett steg till, säger Jens Petersson på Svenska FN-förbundet.

SISTE SOVJETLEDAREN DÖD

Sovjetunionens siste ledare Michail Gorbatsjov gick bort den 30 augusti, 91 år gammal. I en kommentar dagen efter dödsfallet hyllades han av FN-chefen António Guterres som beskrev Gorbatsjov som en ”unik statsman som förändrade historiens gång”.

Michail Gorbatsjov tillträdde som ledare för Sovjetunionen 1985 i en tid då spänningarna mellan öst och väst fortfarande var påtagliga. Hans reformistiska program ”perestrojka” (omstrukturering) och ”glasnost” (öppenhet) syftade till att återuppliva den stagnerade ekonomin och modernisera det politiska systemet. Under sina sex år vid makten lyckades Gorbatsjov avsluta det kalla kriget, förhandla fram nedrustningsavtal med USA, bryta den sovjetiska dominansen i Östeuropa och, i slutändan, spela en betydande roll för Sovjetunionens upplösning. För sina insatser erhöll han Nobels fredspris 1990.

Michail Gorbatsjov talar i FN:s generalförsamling 1988.

ETT LEVANDE SAMTAL OM FN

VÄLKOMMEN TILL VIKTIG LÄSNING

Vi gör skillnad. Vi skapar en bättre värld genom att varje dag arbeta för fred, hållbar utveckling och mänskliga rättigheter. Som medlem och bidragsgivare skapar du hopp och räddar liv. Nu och i framtiden.

Världshorisont
Svenska FN-förbundet
Box 15115, 104 65 Stockholm
Tel: 08 – 462 25 40
E-post: varldshorisont@fn.se
Webb: www.fn.se/varldshorisont
Twitter: @varldshorisont

Ansvarig utgivare och redaktör:
AnnaLena Karlsson Andrews
Praktikant: Calle Ljunggren
Layout: Pär Lundqvist, Adapt Media
Tryck: Ljungbergs Tryckeri, Klippan
Annonser: varldshorisont@fn.se
Artikelförfattarna svarar själva för innehållet i respektive artikel. För frilansmaterial ingår publicering både i tidningen och på FN-förbundets webbplats.

Världshorisont utges av Svenska FN-förbundet. ISSN 0042-2134
Prenumerationspris: 250 kr (helår, 4 nr)
PlusGiro: 50990-1

Världshorisont trycks på miljömärkt papper

#3

Omslagsbild:

Ett barn funderar över världen och framtiden.
Foto: Mostphotos/Anneli Lindeborg

Jag skriver dessa rader dagen efter det svenska valet. I nuläget lutar det åt att högersidan i svensk politik får bilda regering och att vi alltså får ett maktskifte. Ett definitivt valresultat kommer dock inte att vara klart innan denna tidning går till tryck.

I förra numret av Världshorisont presenterade vi en enkät med partierna i riksdagen. Av svaren framgick att alla åtta partier vill stärka det globala samarbetet i FN och att sex av dem står fast vid att minst en procent av BNI ska gå till internationellt bistånd. Oavsett vilken sammansättning den nya svenska regeringen får så kommer dessa två frågor att stå fortsatt högt på dagordningen för oss i den svenska FN-rörelsen. I fråga om biståndet gäller det att de politiska partier som lovat att värna det nu står fast vid sina löften och gör vad de kan för att vi även fortsättningsvis ska ha ett omfattande och generöst svensk internationellt bistånd. Frågan är av högsta vikt då vi just nu befinner oss i ett läge där fattigdom och hunger i världen ökar för andra året i rad. Behoven är enorma och minskat bistånd från den rika världen skulle innebära att livsviktig verksamhet stoppas – med ökad nöd och hunger bland världens mest utsatta människor som följd.

Frågan om det svenska biståndet knyter an till en större och enormt viktig process som pågår i världssamfundet. Det gäller FN-chefen António Guterres rapport "Our common agenda" som lanserades förra hösten i syfte att få i gång en bred diskussion om läget i världen, det globala samarbetet och FN:s framtid. Med detta temanummer vill vi på FN-förbundet bidra till att frågorna i rapporten uppmärksammas och diskuteras vitt och brett i vårt samhälle. Vi vill hålla samtalet om FN levande och samla svenska aktörer kring dessa för världen så avgörande frågor. Det svenska valet må vara över men att stå upp för FN-samarbetet är viktigare än någonsin.

Vi vill hålla samtalet om FN levande och samla svenska aktörer kring dessa för världen så avgörande frågor. Det svenska valet må vara över men att stå upp för FN-samarbetet är viktigare än någonsin.

Redaktör AnnaLena Karlsson Andrews
annalena.karlsson.andrews@fn.se

I DET HÄR NUMRET

- 4** "Our common agenda" – FN-chefens svar på ett svårt världsläge
- 6** Tre experter svarar på Världshorisonts frågor om Guterres rapport
- 9** Hallå där Stefan Löfven, en av två ledare för FN:s högnivåpanel
- 10** Armeniens FN-förbund vill göra landets unga till en kraft för förändring
- 15** Två kärnvapenkonferenser har ägt rum – Sverige fortsatt en besvikelse
- 16** 20-åringen ICC är en av flera aktörer som utreder krigsbrott i Ukraina
- 18** Vad blir resultatet efter Stockholm +50? Malin Åberg Aas reflekterar
- 19** Grundskola med världskoll är målet för FN-förbundets nya satsning

Världssamfundet står inför stora utmaningar i form av ökande fattigdom och hunger; klimatförändringar och miljöförstöring; minskande demokrati och frihet och väpnade konflikter med mera. I sin rapport "Our common agenda" lanserar FN-chefen António Guterres en plan för hur situationen ska hanteras. På bilden två barn i ett läger för internflyktingar i Myanmar.

"Our common agenda"

FN-chefens rapport ska rädda världen från sammanbrott

FN-chefens rapport "Our common agenda" tar ett samlat grepp om de stora utmaningar som mänskligheten står inför. Den presenterar en lång lista med förslag på vad som krävs för att vi ska kunna undvika ett sammanbrott och i stället åstadkomma ett genombrott mot en grönare, säkrare och bättre framtid. De många negativa effekterna av Ukrainakriget gör rapporten än viktigare.

I september förra året presenterade FN:s generalsekreterare António Guterres rapporten "Our common agenda" (Vår gemensamma agenda) för världssamfundet. I första kapitlet, "A wake-up call", målar han upp två möjliga scenarier för mänsklighetens framtid. I det ena går vi mot ett sammanbrott och ett konstant kristillstånd med en planet som blir allt

svårare att leva på och samhällen plågade av växande fattigdom, krympande välstånd, allt värre folkliga protester, förtryck och konflikter. I det andra scenariot gör vi i stället ett genombrott i utvecklingen mot en grönare, säkrare och bättre framtid.

Vi har redan de överenskommelser som krävs för ett sådant genom-

brott, resonerar Guterres – däribland FN-stadgan, de olika konventionerna om mänskliga rättigheter, Agenda 2030 med de globala målen och Parisavtalet om klimatet. Men genomförandet av dem går för sakta och efter pandemin krävs krafttag för att vända utvecklingen i positiv riktning. I "Our common agenda" presenterar FN-chefen en rad

förslag på åtgärder för att det ska kunna ske.

UPPFÖLJNING AV RAPPORTEN

Österrikaren Volker Türk har som undergeneralsekreterare för policyfrågor ingått i António Guterres stab där han varit ansvarig för uppföljningen av "Our common agenda". Vid denna tidnings pressläggning tillkännagavs att han övergår till posten som ny högkommissarie för mänskliga rättigheter efter Michelle Bachelet.

Volker Türk beskriver hur lanseringen av "Our common agenda" följdes av fem tvådagarsmöten i FN-högkvarteret där bland annat representanter för FN-systemet, medlemsstaterna och det civila samhället träffades och diskuterade olika delar av innehållet.

– Under den tredje konsultationen bröt kriget i Ukraina ut och vi var så klart oroliga att det skulle påverka diskussionen negativt. Men det var intressant att se hur medlemsstaterna behöll fokus under både den och de två sista konsultationerna. Vi har saker som är brådskande och andra som är viktiga och oavsett vilket brådskande ärende som vi måste hantera, som ett krig, får vi inte tappa bort det viktiga: klimatförändringarna, genomförandet av de globala målen, att bygga fred, att investera i jämställdhet med mera, säger han.

– Faktum är att med den effekt som kriget haft på matsäkerheten och energipriserna behöver vi fördubbla våra ansträngningar för att hantera dessa viktiga frågor.

I grova drag har medlemsstaterna gjort tummen upp för omkring 80 procent av förslagen i rapporten medan de resterande 20 procenten kräver fortsatta diskussioner, fortsätter Volker Türk.

Volker Türk talar i FN-högkvarteret.

– Så trots det utmanande geopolitiska läget kan vi konstatera att "Our common agenda" är en positiv kraft i en mycket splittrad värld. Den är en viktig vision av ett mer effektivt, inkluderande och nätverkande multilateralt system för framtiden.

UPPGRADERA FN

Förslagen i rapporten är ordnade i tolv grupper där ett har rubriken "Uppgradera FN".

– Där handlar det inte om nya institutioner utan om att förändra kulturen och tankesätten inom organisationen. Till exempel har vi enorma statistikresurser i FN som vi måste bli bättre på att dela och kommunicera. Vidare handlar det om att ständigt förbättra och utveckla våra arbetsmetoder, om att satsa på vår egen personal och om bättre långsiktig analys och beredskap, säger Volker Türk.

Vissa konkreta resultat märks redan av Guterres rapport. Ett exempel är den högnivåpanel som under ledning av bland andra Sveriges tidigare statsminister Stefan Löfven jobbar med att ytterligare vässa förslagen kring hur det multilaterala systemet kan bli effektivare. Och i FN:s generalförsamling pågår förberedelser för ett toppmöte om framtiden som ska hållas i september 2023. Att toppmötet ska anta ett särskilt sändebud för kommande generationer är ett av de mer uppmärksammade förslagen i "Our common agenda", liksom inrättandet av ett särskilt FN-kontor för ungdomsfrågor.

BJUDER IN TILL DIALOG

Svenska FN-förbundets ordförande Annelie Börjesson välkomnar rapporten och hur den bjuder in samhällets olika aktörer till dialog om det multilaterala samarbetet.

– Guterres har tagit många bra steg sedan han blev vald till generalsekreterare, inte minst när det gäller att öka transparensen, inkludera människor, etablera en dialog med civilsamhället och få in fler kvinnor i FN-systemet på olika nivåer. Det är välkommet och rapporten är ett mycket bra initiativ av

Guterres och hans stab, säger hon.

En idé i "Our common agenda" som är särskilt intressant med tanke på FN-förbundets verksamhet är behovet av ett bättre och starkare FN, fortsätter hon.

– Det är en huvudfråga för oss och något som vi har jobbat länge med, liksom frågan om att stärka relationen mellan världssamfundet och världens befolkningar, däribland världens unga.

– För oss i FN-förbundet är det viktigt att ungdomars oro inför framtiden tas på allvar, inte minst när det gäller klimat-

frågan – och att de inte bara lyssnas på utan att man också agerar på de förslag och idéer som unga för fram.

– Rapporten ger oss i den svenska FN-rörelsen ett bra tillfälle att tala om FN:s och mänsklig-

hetens framtid, om vikten av att engagera sig. Här har våra FN-föreningar och FN-distrikt runt om i landet en väldigt viktig roll att spela.

BUDSKAPET ÄN VIKTIGARE

Liksom Volker Türk tycker Annelie Börjesson att utvecklingen under det senaste halvåret – med Rysslands angrepp på Ukraina och den efterföljande negativa utvecklingen på en rad områden – gör budskapet och förslagen i rapporten än viktigare.

– Samtidigt blir det svårare att intressera människor för en diskussion om det multilaterala samarbetets framtid när så många har akuta frågor att hantera; när allting blir dyrare och den egna vardagen och livssituationen tränger sig på.

Här gäller det att få ut budskapet att det inte räcker med att släcka bränder om det hela tiden dyker upp nya, fortsätter Annelie Börjesson.

– Vi måste se längre än vad näsan räcker, det är väldigt påtagligt i rapporten och rör både vanligt folk och våra beslutsfattare. En politiker behöver se längre än sin egen mandatperiod och vi människor behöver faktiskt se längre än vår egen livstid och tänka på våra barn och barnbarn. Vi måste lyfta blicken och arbeta långsiktigt om vi ska klara det här.

■ AnnaLena Karlsson Andrews

Tre röster om ”Our common agenda”

FN-chefens rapport ”Our common agenda” innehåller mängder med idéer och förslag som rör FN-samarbetet och världssamfundets förmåga att möta vår tids stora utmaningar. Hur ska man se på rapporten och vad är viktigast i den? Anna Karin Eneström, Sveriges FN-ambassadör, Albin Oskarsson, ordförande i Göteborgs FN-förening, samt Ulrika Modéer, chef inom FN:s utvecklingsprogram UNDP, svarar här på Världshorisonts frågor.

Varför är generalsekreterarens rapport ”Our common agenda” ett så viktigt dokument?

Anna Karin Eneström: Generalsekreteraren uttryckte det bra själv i rapporten: multilateralismen har utmanats de senaste åren och de geopolitiska spänningarna ökar. Det gör att det internationella samarbetet står inför ett vägsval: genombrott eller sammanbrott. Då är det avgörande att FN bidrar till att vända utvecklingen och ”Our common agenda” innehåller förslag som, om de genomförs, kan göra just det.

Albin Oskarsson: Rapportens inledande ord om att vi står inför ett vägval, där vi kan välja mellan ett genombrott och ett sammanbrott, tycker jag illustrerar den betydelse som rapporten har. Genom ”Our common agenda” kan vi, om vi arbetar tillsammans, förhindra ett sammanbrott, komma till rätta med de utmaningar vi står inför och skapa en grönare, mer solidarisk, rättvisare och säkrare värld, både under vår livstid och för nästkommande generationer. Rapporten erbjuder oss en väg mot ett genombrott, i stället för ett sammanbrott, och därför är den viktig.

Ulrika Modéer: Rapporten handlar om att samla världssamfundet på en vetenskaplig grund och föra samtal om hur vi kan hantera de enormt komplexa och allt större utmaningar som vi har framför oss. Så att vi kan komma tillbaka till möjligheten att röra oss framåt när det gäller genomförandet av Agenda 2030 och inte som nu är fallet, bakåt. Jag tror att rapporten kan gjuta ny energi i våra ansträngningar och att den kan bidra till att vi får en diskussion om hur vi blir mer effektiva i genomförandet av de åtaganden som världssamfundet har gjort.

Vilka tankar/idéer i rapporten tycker du är särskilt intressanta? Varför?

Anna Karin Eneström: Tankarna om att framtida generationers intressen ska tas tillvara och beaktas i FN:s beslutsfattande är banbrytande och skulle ge en helt annan långsiktighet i vårt agerande, särskilt när vi talar om hållbar utveckling. Ett ökat ungdomsperspektiv och -deltagande är kopplat till detta och också viktigt för FN:s legitimitet, när andelen unga av jordens befolkning växer kraftigt. En annan viktig fråga är att mäta ett lands välfärd med bättre mått än bara BNP.

Tanken på en ”emergency platform” där alla typer av aktörer, inte bara stater, kan samverka för att gemensamt hantera globala kriser har också stor potential. En sådan mekanism hade kunnat göra nytta när pandemin bröt ut och för att hantera de globala konsekvenserna av Rysslands aggression i Ukraina. Att multilateralism inte kan skötas endast mellan stater är ju också en bärande del i rapporten. Jag uppskattade också dess genomgående fokus på jämställdhet och på att stärka kvinnors egenmakt inom alla områden som FN jobbar med, samt vikten av att investera i förebyggande åtgärder och fredsbyggande.

Albin Oskarsson: Förslaget om att inrätta ett särskilt FN-sändebud för framtida generationer tycker jag är spännande. Genom ett sådant sändebud kan vi säkerställa ett mer långsiktigt tänkande när beslut fattas, vilket är avgörande för att få bukt med de utmaningar vi står inför. Vidare tycker jag att förslaget om att arbeta för att skapa konsensus kring fakta, forskning och kunskap är

Foto: Minika Kirjos

Anna Karin Eneström är sedan december 2019 chef för Sveriges FN-representation i New York, en post som även kallas FN-ambassadör.

viktigt. ”Fake-news-eran” som vi lever i har bidragit till att grundläggande fakta ifrågasätts och polariseringen ökar. Att det då skapas konsensus kring fakta är viktigt eftersom det är en förutsättning för att vi ska kunna lösa exempelvis klimatkrisen.

Ulrika Modéer: Rapporten talar om makt och resurser och understryker behovet av att uppdatera det sociala kontraktet – i lokalsamhället, inom stater men också i det internationella samfundet – vilket jag tycker är otroligt viktigt. Vi kan bara lösa de globala utmaningarna om vi gör det gemensamt på alla nivåer. Vidare handlar det om våra globala gemensamma nyttigheter – klimat, biologisk mångfald etc – och hur vi måste bli bättre på att hantera dem gemensamt.

Ett kapitel handlar om förändringar inom FN för att bättre kunna svara på de utmaningar som världen står inför. Hur ser du på förslagen i rapporten och vad har du själv för idéer om hur FN behöver utvecklas?

Anna Karin Eneström: FN behöver stå i centrum för världens ansträngningar för att skapa fred och hållbar utveckling därför att alla världens länder finns representerade där. I dag ser vi att många andra aktörer än länder och deras regeringar påverkar utvecklingen både negativt och positivt. FN måste därför bli bättre på att förstå, samarbeta med och nå ut till civilsamhället, den privata sektorn, ungdomar med flera. Rapporten har ett bra fokus där och talar bland annat om en ”nätverkande multilateralism”.

På området fred och säkerhet finns bra förslag om nedrustning och förebyggande arbete, där mer måste göras, vilket inte minst konsekvenserna av Rysslands allvarliga brott mot FN-stadgan visar på. FN lider dock fortfarande av bristande legitimitet på grund av hur säkerhetsrådet ser ut och fungerar. Det blev tydligt i samband med Rysslands krig mot Ukraina. Där saknar rapporten vågade förslag, men vi väntar oss mer på detta område med en ”Ny agenda för fred” som ska byggas ut och presenteras i början av nästa år.

Albin Oskarsson: Det är nödvändigt

att FN utvecklas och blir en starkare plattform för globalt samarbete. FN måste anpassas utifrån hur världen ser ut i dag. Vi lever i en helt annan värld i dag jämfört med 1945 när FN skapades. Guterres förslag på hur FN kan utvecklas är bra steg för att FN ska bli en starkare och effektivare aktör.

Det är synd att vetorätten nämns

endast en gång i rapporten. Vetorätten hindrar FN från att agera handfast och effektivt i de situationer där FN behövs som mest. Jag har förståelse för att vetorätten är ett

känsligt ämne och svårt att göra något åt, men jag tycker ändå att den förtjänar en bredare och mer nyanserad diskussion. Att Guterres föreslår att användandet av vetot ska begränsas är dock ett steg i rätt riktning.

Ulrika Modéer: Rapporten talar om ett nätverkande globalt samfund där FN har en central roll. Redan 2015 formulerade vi ett särskilt mål – mål 17 om partnerskap – och nu menar generalsekreteraren att vi måste nätverka

mycket mer med politiska beslutsfattare, myndigheter, civilsamhället, den privata sektorn och förstås också forskningsvärlden – och att multilaterala organisationer också måste samverka mer med regionala och nationella organisationer.

Det är också viktigt att säkerställa att FN:s expertis på landnivå jobbar strategiskt tillsammans med olika partner

för fred och säkerhet, mänskliga rättigheter, klimat, miljö och utveckling. Och att titta på hur vi även i utdragna kriser och konflikter kan genomföra insatser som leder till utveckling så att vi inte hela tiden behöver svara med humanitära

insatser som är så kostsamma.

Ungas deltagande och hänsynstagande gentemot kommande generationer ägnas särskild uppmärksamhet. Hur ser du själv på dessa frågor och rapportens förslag?

Anna Karin Eneström: Det är jätteviktigt att FN blir bättre på detta. Ungdomar måste involveras mer i beslutsfattande som rör deras framtid. Vi har ett ansvar för kommande generationer. Detta emanerar från den första

”Det handlar om att hantera de utmaningar vi har i dag, inte minst klimatkrisen, så det finns en framtid för kommande generationer.”

Foto: Ahmed Ausharab

Albin Oskarsson är statsvetare och ordförande för Göteborgs FN-förening sedan 2020.

Fot: UNDP Sverige/Kajsa Odman

Ulrika Modéer är sedan 2018 assisterande generalsekreterare i FN och chef för FN:s utvecklingsprogram UNDP:s avdelning för externa relationer och påverkansarbete.

FN-konferensen i Stockholm 1972. Det handlar om att hantera de utmaningar vi har i dag, inte minst klimatkrisen, så det finns en framtid för kommande generationer. Nu ser det ut som att FN får ett stärkt ungdomskontor, det är ett bra steg på vägen. Det vore spännande med ett forum i FN för att diskutera framtida generationers intressen. Vi får se om det är görbart.

Albin Oskarsson: Det är viktigt att ungas deltagande och hän-synstagandet mot kommande generationer lyfts i rapporten, då ungdomars perspektiv förtjänar att komma fram mer än vad som sker i dag. I Sverige kan vi konstatera att vi har problem med ungdomars deltagande i politiken. Inför valet 2022 var genomsnittsåldern på valsedlarna 56 år och enligt Statistikmyndigheten SCB är pensionärer överrepresenterade i landets kommunfullmäktige. Avsaknaden av ungdomar i politiken är ett allvarligt demokratiproblem eftersom det bidrar till sämre representativitet. Att skapa incitament för att få in fler unga i politiken är viktigt. De har ett starkt driv och engagemang och utan ungdomar i politiken

riskerar vi att deras perspektiv går förlorat.

Ulrika Modéer: Att rapporten tittar in i framtiden och understryker betydelsen av ett generationsperspektiv på besluten är väldigt spännande. Det är inte nytt men Guterres har blivit allt tydligare på den här punkten och från UNDP ser vi också värdet av detta då vi jobbar mycket med ungas deltagande och rättigheter.

”Vi måste klara av att vara solidariska annars kommer vi inte att kunna hålla ihop våra länder, våra lokalsamhällen eller det internationella samfundet.”

”Our common agenda” författades före Rysslands angrepp på Ukraina. Vad tänker du om idéerna i rapporten mot bakgrund av utvecklingen under 2022?

Anna Karin Eneström: Rysslands krig mot Ukraina är en sorglig konsekvens av att respekten för internationell rätt och FN-stadgan utmanas alltmer av auktoritära stater. Därför är rapporten

än viktigare i dag än när den presenterades. En stor majoritet av FN:s medlemmar fördömde aggressionen, efter att säkerhetsrådet misslyckades med detta på grund av Rysslands veto, så det visade ändå att det finns stöd för FN-stadgan i världen. Kriget utlöste också en livsmedelskris och där visade FN-systemet vad man kunde åstadkomma genom överenskommelsen i Istanbul om återupptagen export från Ukraina, även om mycket arbete återstår.

Albin Oskarsson: Rysslands krig mot Ukraina har bidragit till ett enormt lidande för civila och försatt människor på flykt. Dessutom har hotet om kärnvapen ökat. Kriget belyser det faktum att idéerna i rapporten behöver bli verklighet och det nu.

Ulrika Modéer: Rysslands invasion av Ukraina gör rapporten ännu mer relevant. Invasionen har gett stora konvulsioner i världsekonomin och det är som vanligt de allra mest utsatta som drabbas värst av kriget och de sanktioner som införts. Därför är det otroligt viktigt för det internationella samfundet att vara solidariskt. Solidaritet är också något som löper som en röd tråd genom ”Our common agenda”, vi måste klara av att vara solidariska annars kommer vi inte att kunna hålla ihop våra länder, våra lokalsamhällen eller det internationella samfundet. När vi nu ser som ett resultat av kriget hur länder upprustar så är det också FN:s uppgift att påminna om betydelsen av nedrustning och konfliktförebyggande insatser. Och om vikten av att satsa på utveckling och att vi investerar rätt i förhållande till klimat, pandemi o s v.

Vad har du förhoppningar när det gäller den fortsatta processen och toppmötet om framtiden som ska hållas i september nästa år?

Anna Karin Eneström: Dels att FN:s medlemsländer, trots spänningarna mellan stormakterna, lyckas enas kring ett ambitiöst och framåtblickande slutdokument. Dels att civilsamhället, inte minst unga, kan delta i så hög utsträckning som möjligt.

Albin Oskarsson: Mina förhoppningar inför toppmötet är att de frågor som

står på agendan ska tas på allvar och att toppmötet inte bara blir en plattform för länder att stoltsera med vad de redan har gjort och visa hur duktiga de är. Jag hoppas att världens stater med kritiska ögon granskar sig själva och faktiskt bidrar till att skapa förändring.

Ulrika Modéer: Många länder har nog upplevt att de globala åtagandena har blivit övermäktiga. Samtidigt ökar engagemanget kring klimatfrågan dagligen när man nu ser effekterna på alla kontinenter, inklusive Europa. Jag tror att det kommer att vara väldigt välkommet att världssamfundet samlas kring de här frågorna nästa år och stämmer av och förnyar sina åtaganden för de globala målen. Och då också konstaterar att det inte finns någon annan väg än att vi samarbetar och visar solidaritet.

Något mer du vill tillägga när det gäller den roll som FN och multilateralismen spelar i dagens värld?

Anna Karin Eneström: Vi behöver mer engagemang lokalt, regionalt och globalt, inte minst från unga, för FN och multilateralismen.

Albin Oskarsson: Det finns ingen annan organisation som FN. Det finns ingen annan plattform där stater, organisationer och människor kan samlas och samarbeta med varandra. Det finns ingen annan organisation som besitter de verktyg, kunskaper och erfarenheter som FN besitter. Därför är det viktigt att FN utvecklas och blir bättre rustat för dagens och morgondagens utmaningar. Då kan FN förbli en stark röst för mänskliga rättigheter, fred och säkerhet och hållbar utveckling.

Ulrika Modéer: Människor är ofta frustrerade över att FN inte ”gör någonting”. Då ska man komma ihåg att FN kan bara agera om medlemsstaterna ger det stöd som krävs. FN med sina svagheter och styrkor är den enda plats vi har där alla länder och aktörer kan mötas. Den platsen behöver vi bevara men också utveckla. Det är viktigare än någonsin och det är också det som ”Our common agenda” handlar om – en inbjudan till en bredd av aktörer att använda den här unika plattformen som FN utgör.

■ *AnnaLena Karlsson Andrews*

Hallå där!

Stefan Löfven, tidigare statsminister, som tillsammans med Ellen Johnson Sirleaf från Liberia leder FN:s högnivåpanel för effektivare multilateralism.

Vad går ert uppdrag ut på?

FN-chefen António Guterres har i ”Our Common Agenda” beskrivit ett antal tillkortakommanden i det multilaterala samarbetet. Vår uppgift är att lägga konkreta och modiga förslag på hur detta samarbete ska kunna bli effektivare. Vi vet redan vad som behöver göras – vi har Agenda 2030, Parisavtalet, etc – så vårt fokus är hur vi ska göra för att snabbare kunna genomföra de globala målen, klimatomställningen, fred och säkerhet, etc.

Hur har ni lagt upp arbetet?

Vi har delat upp de tio panelisterna i fyra undergrupper som diskuterar fred och säkerhet, klimat och miljö, digitalisering samt den globala finansiella strukturen. Min och Ellen Johnson Sirleafs roll är att tänka på helheten, ställa frågor, stimulera och hela tiden påminna om de grundprinciper som vi ställt upp, däribland att de förslag vi lägger ska vara ”people-centered” och ”planet-centered”, alltså att de ska gynna vanliga människor och vår planet. Till vårt förfogande har vi ett sekretariat som hjälper oss med till exempel rundabordssamtal och expertråd så att vi säkerställer att våra förslag är genomarbetade. Vi har kommit ungefär halvvägs nu. Vi ska lämna vår rapport till generalsekreteraren i januari och innehållet blir en del av underlaget till det toppmöte om framtiden som vi ska ha i september 2023.

Kan du redan nu säga något om era slutsatser?

Ja, vi ser att fördelningen i världen är ett huvudproblem. Resurserna finns där, de är bara så vanvettigt snedfördelade. Jag menar att vi måste börja se

Foto: Ninni Andersson/Regeringskansliet

utvecklingsbistånd som investeringar vi gör. Man hjälper någon annan men får också tillbaka genom att man skapar en bättre värld för alla.

Förutom uppdraget i FN-panelen har du efterträtt Jan Eliasson som ordförande för Sipri. Är det globala frågor du vill ägna dig åt efter politiken?

Ja, jag sitter också i styrelsen för Harald Edelstams Foundation och stödjer även Kailash Satyarthis arbete. Han jobbar mot barnarbete och fick fredspriset tillsammans med Malala. Jag är fortfarande väldigt intresserad av näringsliv och arbetsmarknadsfrågor men de här fyra sakerna känns så bra och som en väldigt bra start på tiden efter statsministerperioden.

Hur ser du att olika samhällsaktörer kan stödja det multilaterala samarbetet i FN?

En av panelens grundprinciper är att våra förslag ska vara inkluderande. Det multilaterala samarbetet blir naturligtvis starkare om vi inkluderar fler. Självklart vill vi nå stater och regeringar eftersom vi vill att de på toppmötet 2023 ska fatta bra och modiga progressiva beslut. Men civilsamhällets engagemang är också jätteviktigt.

Är det något du vill tillägga?

Jag uppmanar FN-förbundet och alla andra att delta i diskussionen om hur styrningen av det multilaterala samarbetet kan förbättras. Jag vill också särskilt nämna kärnvapenfrågan. Vi måste verkligen agera för att minimera kärnvapnen och en dag få bort dem.

■ *AnnaLena Karlsson Andrews*

Läs mer om panelen på dess webbsida: highleveladvisoryboard.org.

Ungdomar i en aktionsgrupp i Ayrum, Armenien, planterar träd. Att involvera unga i samhällsutvecklingen är ett huvudmål för FN-förbundet i landet.

Armeniens FN-förbund vill få in de unga i maktens korridorer

Att FN stärker sina relationer med olika samhällsaktörer är en av nyckelfrågorna i "Our common agenda". Av särskild vikt är samarbetet med civilsamhället där världens FN-förbund ingår. Världshorisont har talat med Armine Podosyan, ordförande för Armeniens FN-förbund och vice ordförande i FN-förbundets världsfederation WFUNA.

– Generalsekreterarens rapport "Our common agenda" är en väckarklocka som sätter fokus på de risker vi står inför, säger Armine Podosyan, chef för Armeniens FN-förbund AUNA.

– Världen blir alltmer osäker och oförutsägbar med geopolitiska, miljömässiga, teknologiska och andra typer av påfrestningar som förstör planeten och hotar mänskligheten. Rapporten greppar över alla områden och pekar på det som vi tillsammans måste ta itu med. Det är det viktigaste FN-dokumentet under senare tid och förhoppningsvis kommer det att leda till att FN blir mer effektivt och relevant för människor.

STARTADE FÖRBUNDET 2005

Armine Podosyan berättar att hon efter Sovjetunionens sammanbrott 1991 grubblade över hur man skulle kunna etablera en organisation för att bistå flyktingar och bidra till en positiv

utveckling i Armenien. Tillsammans med likasinnade och med stöd av Svenska FN-förbundet bildades till slut ett armeniskt FN-förbund 2005.

– Mänskliga rättigheter och förtroendeskapande åtgärder var väldigt viktigt för oss vid den tidpunkten. Vi hade många flyktingar i landet efter det första kriget om Nagorno-Karabach 1988-1994. Huvudsyftet med AUNA var att förena olika aktörer i ett arbete för att främja de principer och värden som FN står för, säger Armine Podosyan.

AUNA har också spelat en viktig roll när det gäller att bygga upp ett armeniskt civilsamhälle och demokratiska strukturer och processer i landet.

– Vi arbetar också för genomförandet av de globala målen och för lika rättigheter och möjligheter. Vi hjälper individer att ta ansvar för sina samhällens framtid och att skapa miljöer där människor arbetar tillsammans utifrån värdeord

som solidaritet, fred, mänskliga rättigheter, mångfald och ansvarstagande, fortsätter hon.

INRIKTAR SIG PÅ UNGA

Sedan 2013 samarbetar AUNA med Svenska FN-förbundet och får tack vare svenska biståndspengar möjlighet att arbeta med demokrati och mänskliga rättigheter. Under senare år har organisationens verksamhet alltmer inriktat sig på att aktivera unga. Det är en inriktning som ligger helt i linje med FN-chefens idéer och förslag i "Our common agenda".

– Rapporten betonar vikten av att involvera unga i beslutsfattandet och i arbetet för en framtid i fred och välförstånd; en framtid som unga vill bygga upp och leva i. Det här är en mycket viktig fråga för oss då vi vill se unga som förändringsaktörer i sina samhällen, säger Armine Podosyan.

– Ett av våra huvudmål är att vara den ledande organisationen i alla regioner i Armenien när det gäller unga som drivande kraft för hållbar utveckling och mänskliga rättigheter. Vi stärker dem som rättighetsbärare och uppmuntrar dem att samarbeta med skyldighetsbärare [representanter för myndigheter] för att skapa mer inkluderande, transparenta och ansvarstagande institutioner. Detta ligger också i linje med tankegångarna i "Our common agenda" om att det sociala kontraktet mellan stater och medborgare behöver förnyas och vitaliseras, fortsätter hon.

UNGA PÅ LANDSBYGDEN

Tidigare har AUNA:s arbete med unga främst involverat universitetsstudenter i storstäderna; studenter i statskunskap eller internationella relationer med goda kunskaper i engelska. På senare tid har stora ansträngningar gjorts för att även nå ut till marginaliserade ungdomar på landsbygden och i konflikttrabbade delar av landet.

– Eftersom utveckling går från botten till toppen insåg vi att vi behöver börja med unga på landsbygden. Till en början var det svårt. De kände inte till FN och det var mycket som de inte förstod, säger Armine Podosyan.

– Men när de här ungdomarna sedan började höja sina röster och ta plats var förändringen enorm. Det var otroligt givande att se!

■ AnnaLena Karlsson Andrews

FN

FAKTA.

Foto: Armeriens FN-förbund

OUR COMMON AGENDA

FN:s generalsekreterare António Guterres.

FN-chefens rapport ska ge ett starkare FN och en bättre värld

I september 2021 lanserade FN-chefen António Guterres rapporten "Our common agenda". Han menar att mänskligheten står inför ett avgörande vägval; genombrott eller sammanbrott. Om vi väljer att fortsätta som tidigare riskerar vi att hamna i ett allt värre kristillstånd med växande fattigdom, förvärrade konflikter och en planet som blir allt svårare att leva på. Som ett alternativ presenterar han en agenda som i stället kan föra oss i riktning mot en grönare, säkrare och bättre framtid.

FN:s generalsekreterare António Guterres rapport "Our common agenda" (Vår gemensamma agenda) tar sitt avstamp i en politisk deklaration som ledare för världens stater och regeringar antog i samband med FN:s 75-årsjubileum 2020. I deklarationen konstateras att världen plågas av ökande ojämlikhet, fattigdom, hunger, väpnade konflikter, terrorism, klimatförändringar och pandemier. Samtidigt slår världsledarna fast att de globala utmaningarna hänger

samman och endast kan angripas genom ett förnyat och vitaliserat globalt samarbete med FN i centrum. Tillsammans formulerar de tolv åtaganden inom vilka de lovar att samarbeta för att bland annat skydda vår planet, förhindra konflikter, främja mänskliga rättigheter och uppgradera FN.

Efter ett år av diskussioner och digitala konsultationer presenterades sedan António Guterres rapport "Our common agenda" i september 2021 med ett stort

antal förslag på hur de tolv åtagandena ska kunna förverkligas samtidigt som genomförandet av de globala målen för hållbar utveckling påskyndas. Här följer i sin helhet rapportens inledning:

"Vi står vid en brytpunkt i historien. I sin största gemensamma prövning sedan andra världskriget står mänskligheten inför ett allomfattande och brådskande val: genombrott eller sammanbrott. Coronapandemin (covid-19) vänder

vår värld upp och ned, hotar vår hälsa, förstör ekonomier och levebröd och fördjupar fattigdom och ojämlikheter. Konflikter fortsätter att rasa och förvärras. Klimatförändringens katastrofala effekter – hungersnöd, översvämningar, bränder och extrem värme – hotar vår själva existens. För miljoner människor runt om i världen står fattigdom, diskriminering, våld och utanförskap i vägen för rätten till livets nödtröft: hälsa, trygghet, vaccinering mot sjukdom, rent dricksvatten, ett mål mat eller en stol i ett klassrum. Allt fler människor vänder ryggen åt förtroendet för och solidariteten med varandra – just de värden som vi behöver för att omskapa vår värld och säkerställa en bättre och mer hållbar framtid för oss människor och vår planet. Mänsklighetens välbefinnande – och, faktiskt, dess själva framtid – är beroende av att vi är solidariska och arbetar gemensamt som en global familj för att uppnå gemensamma mål. För människor, för planeten, för välstånd och för fred.

Förra året [2020], i samband med Förenta Nationernas 75-årsjubileum, enades medlemsstaterna om att våra utmaningar är sammankopplade över gränser och alla andra skiljelinjer. Dessa utmaningar kan bara bemötas med ett lika sammanhängande svar, med vitaliserad multilateralism och Förenta Nationerna i centrum för våra ansträngningar. Medlemsstaterna bad mig återkomma med rekommendationer för att driva på vår gemensamma agenda. Denna rapport är mitt svar. Under förberedelserna för rapporten har vi samverkat med en bredd av intressenter, däribland medlemsstater, opinionsbildare, ungdomar, civilsamhället samt FN-systemet och dess många partner. Ett budskap bröt igenom högt och klart: de val vi gör i dag, eller inte gör, kan leda till ytterligare sammanbrott eller till ett genombrott i vår strävan mot en grönnare, bättre och tryggare framtid. Valet är vårt men vi kommer inte att få den här chansen igen. Det är därför som vår gemensamma agenda framför allt är ett handlingsprogram avsett att påskynda genomförandet av existerande överenskommelser, inklusive de globala målen för hållbar utveckling.

För det första är det nu dags att åter omfamna global solidaritet och hitta nya sätt att arbeta tillsammans för vårt

gemensamma bästa. Däri måste ingå en världsomfattande vaccinationsplan för distribution av vaccin mot covid-19 till de miljoner människor som fortfarande förnekas denna grundläggande livräddande åtgärd. Vidare måste det ingå skyndsamma och drastiska åtgärder för att ta itu med klimatkaos, förlust av biologisk mångfald och föroreningar; den tredubbla kris som förstör vår planet.

För det andra är det dags att förnya det sociala kontraktet mellan regeringar och deras folk och inom samhällen,

för att på så sätt återuppbygga tillit och anlägga en helhetssyn på de mänskliga rättigheterna. Människor behöver se resultat i sitt dagliga liv. Däri måste ingå kvinnors och flickors aktiva och jämställda delaktighet, utan vilken inget meningsfullt socialt kontrakt är möjligt. Det bör även ingå uppdaterade samhällsstrukturer för att leverera bättre offentlig service och en ny era av social trygghet, sjukvård, utbildning, yrkeskunskaper, anständiga arbets- och bostadsförhållanden liksom allmän

”Our comm

– rapportens huvudförslag i korthet och urval arrangerade efter de to

1. Lämna ingen utanför

Genom bl a digital inkludering, ett förnyat socialt kontrakt baserat på mänskliga rättigheter, en ny era av social trygghet, alternativa mått för ekonomiska framsteg och ett toppmöte om sociala frågor 2025 (World Social Summit).

2. Skydda vår planet

Genom bl a hänsynstagande till miljön i ekonomiska modeller, ett nytt ramverk för biologisk mångfald, utfasning av subventioner för fossila bränslen, åtaganden för netto-nollutsläpp till 2050 och stödpaket till utvecklingsländer.

3. Främja fred och förhindra konflikter

Genom att bl a investera i konfliktförebyggande och fredsskapande, minska strategiska risker (kärnvapen, cyberkrig m m), sätta kvinnor och flickor i centrum för säkerhetspolicy och etablera en dialog om användningen av yttre rymden.

4. Respektera internationell lag och säkerställa rättvisa

Genom bl a en ny vision för rättsstatens principer, juridisk identitet för alla människor, avskaffande av statslöshet, skydd för flyktingar, internflyktingar och migranter samt ökat fokus på mänskliga rättigheter på nätet och i ny teknik.

5. Sätta kvinnor och flickor i centrum

Genom att bl a avskaffa våldet mot flickor och kvinnor, upphäva könsdiskriminerande lagar, främja kvinnors ekonomiska inkludering, lyssna mer till yngre kvinnor och främja jämställdhet i olika församlingar.

6. Bygga förtroende mellan och inom samhällen

Genom bl a en global uppförandekod som främjar integritet i offentlig information, åtgärder mot korruption, bättre grundläggande samhällsservice och konsultationer där medborgare får diskutera landets framtid.

on agenda”

lv åtaganden som världens länder gjorde vid FN:s 75-årsjubileum 2020

7. Förbättra det digitala samarbetet

Genom bli tillgång till internet för alla människor, ökat ansvarskrävande för diskriminerande och vilseläda innehåll, skydd för mänskliga rättigheter på nätet och ökad reglering av artificiell intelligens.

8. Uppgradera FN

Genom bli a könsbalans i FN-systemet till 2028, satsning på FN som förvaltare av statistik, fokus på den egna personalen, satsning på långsiktig analys och innovation samt fortsatt diskussion om globala nyttigheter i en högnivåpanel.

9. Säkerställa hållbar finansiering

Genom bli a ett mer rättvist och robust multilateralt system för handel och toppmöten vartannat år mellan G20-länderna, Ecosoc m fl i syfte att bli a öka investeringarna i de globala målen, hantera skuldfrågor och främja forskning.

10. Stärka olika partnerskap

Genom bli a fokuspunkter för civilsamhället i alla FN-organisationer, mer systematiskt samarbete med näringslivet, parlament och lokala och regionala myndigheter samt starkare band mellan FN och de internationella finansiella institutionerna.

11. Lyssna till och arbeta med unga

Genom bli a ett kontor för ungdomsfrågor i FN, ett index för unga i politiken, en koalition för att främja grönt/digitalt jobbskapande, ett toppmöte om transformerad utbildning 2022 och flera satsningar som rör kommande generationer.

12. Vara rustade för olika typer av kriser

Genom bli a ett nytt nätverk som kan sammankallas i komplexa globala kriser (Emergency Platform), en återkommande rapport om strategisk planering och globala risker, en global vaccinationsplan och förstärkning av WHO.

tillgång till internet senast 2030 som en grundläggande mänsklig rättighet. Jag uppmanar alla länder att bedriva inkluderande och meningsfulla konsultationer så att alla medborgare får vara med och forma bilden av sina länders framtid.

För det tredje är det dags att försvara en gemensam, empiriskt underbyggd samsyn kring fakta, vetenskap och kunskap för att på så vis sätta stopp för den ”infodemi” som plågar vår värld. Kriget mot vetenskapen måste upphöra.

Alla policy- och budgetbeslut ska vara vetenskapligt och sakkunnigt underbyggda och jag manar till upprättandet av en global uppförandekod som främjar integritet i offentlig information.

För det fjärde är det dags att korrigera den uppenbara blinda fläcken i vårt sätt att mäta ekonomiskt välstånd och framåtskridande. När vinster skapas på bekostnad av människor och vår planet får vi en ofullständig bild av den ekonomiska tillväxtens verkliga kostnad. Bruttonationalprodukten (BNP) som vi

Foto: UN photo/Levy Felipe

FN-chefen har flera förslag på hur FN kan uppdateras och bli ”FN 2.0”. Det handlar bland annat om personalsatsningar och FN:s roll inom statistik och långsiktig analys. Bilden är från generalförsamlingen.

nu använder som måttstock klarar inte att förmedla vissa affärsverksamheters destruktiva effekt på människor och miljö. Jag efterlyser nya mätmetoder som komplement till BNP så att folk kan få fullständig insikt i affärsverksamheters påverkan och hur vi kan och måste förbättra relationen till människor och vår planet.

För det femte är det dags att tänka långsiktigt, att göra mer för ungdomar och kommande generationer och att vara bättre rustad för kommande utmaningar. ”Our common agenda” innehåller rekommendationer för meningsfullt, varierat och effektivt ungdomsengagemang, både inom och utanför Förenta Nationerna, bland annat genom bättre politisk representation och reformering av skolutbildning, yrkesutbildning och livslångt lärande. Jag föreslår också exempelvis ett reformerat förvaltarstadsråd, ett framtidslaboratorium, en deklaration om framtida generationer och ett särskilt FN-sändebud som kan säkerställa att effekten på framtida generationer beaktas i policy- och budgetbeslut. Vi behöver också vara bättre rustade när det gäller att förebygga och reagera på större globala risker. Det kommer att vara viktigt för Förenta Nationerna att regelbundet utfärda en rapport om strategisk planering och globala risker. Jag föreslår även ett nytt nätverk för nödlägen (Emergency Platform) som kan sammankallas i komplexa globala krissituationer.

För det sjätte är det nu dags att åstadkomma ett starkare, mer nätverk-

sinriktat och inkluderande multilateralt system, förankrat i Förenta Nationerna. Effektiv multilateralism är beroende av ett effektivt Förenta Nationerna med förmåga att anpassa sig till globala utmaningar och samtidigt leva upp till stadgans syften och principer. Jag föreslår till exempel en ny agenda för fred, dialog mellan olika aktörer om yttre rymden och ett globalt digitalt förbund. Vidare föreslår jag ett toppmöte vartannat år mellan G20-länderna och FN:s ekonomiska och sociala råd, generalsekreteraren och cheferna för de internationella finansiella institutionerna. Genomgående behöver vi ett starkare engagemang från alla berörda intressenter och vi kommer att försöka inrätta en rådgivande grupp för lokala och regionala myndigheter.

I 75 år har Förenta Nationerna samlat världen kring uppgiften att lösa globala problem: från konflikter och hunger till utrotandet av sjukdomar, till yttre rymden och den digitala världen, till mänskliga rättigheter och nedrustning. I denna tid av oenighet, splittring och misstro behövs denna plats mer än någonsin om vi ska kunna säkerställa en bättre, grönare och fredligare framtid för alla folk. På grundval av denna rapport kommer jag att be en högnivåpanel*, ledd av tidigare stats- och regeringsche-

Foto: UN photo/Khase Park

Ett sändebud för kommande generationer är ett av de mer uppmärksammade förslagen från "Our common agenda". Bilden är från Bangladeshs huvudstad Dhaka.

fer, att kartlägga globala nyttigheter och andra områden av gemensamt intresse där bättre styrning behövs som mest och att komma med förslag på hur det kan göras. I denna anda föreslår jag ett toppmöte för framtiden för att forma en ny global samsyn om hur vår framtid borde se ut och vad vi kan göra idag för att säkerställa den.

Mänskligheten har gång på gång visat att den är kapabel till stora prestationer när vi samarbetar. Denna gemensamma

agenda är vår färdplan för att återskapa denna positiva anda och påbörja arbetet med att omskapa vår värld och återställa den inbördes tillit som vi så förtvivlat behöver i denna tid av vår historia. Nu är det dags att ta nästa steg i vår färd tillsammans, i solidaritet med och för alla människor."

* *Panelen leds av Sveriges tidigare statsminister Stefan Löfven och Liberias tidigare president Ellen Johnson Sirleaf.*

DET HÄR KAN DU GÖRA:

FN-chefen vill med sin rapport "Our common agenda" få fart på diskussionen om FN, det globala arbetet och hur det kan effektiviseras. Vi kan alla hjälpa till genom att lyfta dessa frågor i olika sammanhang. Här är några förslag på vad DU kan göra:

Diskutera FN på FN-dagen!

Detta faktablad om "Our common agenda" kan beställas kostnadsfritt mot porto (30 ex). Beställ en bunt och dela med dig till intresserade! Kanske kan ni ordna en diskussion om innehållet i din förening, i skolan, på arbetsplatsen eller i kompisgänget? FN-dagen den 24 oktober är ett särskilt bra tillfälle att belysa och diskutera olika FN-frågor. Skicka din beställning till: [vardshorisont@fn.se!](mailto:vardshorisont@fn.se)

Lär dig mer om de globala målen!

Lär dig mer om de 17 globala målen så du kan prata med vänner och bekanta om vikten av FN:s arbete och hållbar utveckling både lokalt, nationellt och globalt. Kommunikations- och utbildningsprojektet Glokala Sverige har tagit fram en rolig och pedagogisk webbaserad utbildning som alla kan ta del av utan kostnad. Du hittar den på: utbildning.fn.se/glokala-sverige.

Ta in världen i klassrummet!

Att unga behöver involveras mer i diskussionerna om vår gemensamma värld är en av huvudpoängerna i rapporten "Our common agenda". FN-förbundet producerar lärarhandledningar, filmer, simuleringar och interaktiva övningar som är anpassade för olika årskurser. Använd materialet för att samtala i klassrummet om FN, mänskliga rättigheter, fred och utveckling, både lokalt och globalt. Gå till: fn.se/skola.

Foto: ICAN/Sarah Sheldon

Demonstranter utanför NPT-konferensen i New York den 2 augusti.

Misslyckat NPT-möte och fortsatt stillestånd i kärnvapenfrågan

Under sommaren har två viktiga kärnvapenkonferenser ägt rum. Sveriges agerande i sammanhanget är fortsatt en besvikelse, menar FN-förbundet.

– Som många tänkare sagt: om inte vi avskaffar kärnvapen så kommer kärnvapen att avskaffa oss. Målet måste vara total kärnvapenedrustning. Det säger FN-förbundets seniore rådgivare för fred, säkerhet och nedrustning Jens Petersson.

Den 26 augusti avslutades översynskonferensen inom icke-spridningsavtalet (Non-Proliferation Treaty, NPT). Mötet var planerat att hållas våren 2020 men sköts fram flera gånger på grund av pandemin. Nu har det äntligen kunnat genomföras men utan några egentliga framsteg, säger Jens Petersson:

– NPT-mötet lyckades inte enas om ett slutdokument. Det var Ryssland som stoppade konsensus. Men samtidigt var det utkast som Ryssland stoppade ändå magert på konkret innehåll.

INGEN HANDLINGSPLAN

– Misslyckandet runt slutdokumentet innebär att det inte finns någon handlingsplan framåt, inga konkreta åtaganden, inga löften att ställa staterna till ansvar för. Det måste rimligtvis vara en besvikelse för de länder som kom till mötet med synnerligen pragmatiska förslag på små steg i rätt riktning.

Under mötet gick FN-förbundet ut med ett pressmeddelande som kritiserade den svenska regeringens val att stå utanför ett uttalande om kärnvapens katastrofala humanitära konsekvenser. Regeringen ställde sig bakom ett liknande uttalande vid förra NPT-mötet 2015. Regeringens agerande under sommarens konferens sviker därmed en mångårig svensk nedrustningstradition, menar FN-förbundet.

FÖRSTA STATSPARTSMÖTET

Tidigare under sommaren hölls ett historiskt första statspartsmöte inom FN:s konvention om kärnvapenförbud (Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons, TPNW). Detta möte innehöll fler ljusglimtar och lyckades till skillnad från NPT-mötet anta en plan med konkreta förslag för att främja nedrustning.

– Detta var det första mötet inom den grupp av stater som har gått vidare i att döma ut kärnvapen som ett illegitimt vapen. Där fanns mycket energi och vilja att få ett ännu starkare globalt stöd för avtalet. Men TPNW har den naturliga bristen, om man så vill, att kärnvapenstaterna ännu inte är med i det. Det är förstås lättare för en grupp progressiva

nedrustningsförespråkande länder att enas om att ytterligare fördöma kärnvapen än vad det är nå konsensus i en grupp med kärnvapenstater, säger Jens Petersson.

Inte heller Sverige, som ursprungligen var med och röstade fram TPNW i juli 2017, har valt att skriva under avtalet. Regeringen ansåg 2019 att det har brister. Däremot menade regeringen att den skulle se över beslutet att inte skriva under TPNW om NPT-förhandlingarna misslyckades. Det är i den situationen Sverige befinner sig i nu. Men Sveriges nära relation och senare ansökan till kärnvapenalliansen Nato kan enligt Petersson vara den egentliga anledningen till att avtalet inte skrivits under:

– Eftersom man i Nato inte vill ifrågasätta kärnvapens existens på allvar har Sverige inte velat skriva under avtalet, man vill inte stöta sig med Nato-länder. Därefter har ju Sverige självt ansökt om medlemskap i Nato vilket leder till att vi kommer ännu längre ifrån att skriva under TPNW.

PROGRESSIV RÖST

Som medlem i Nato skulle Sverige dock kunna agera som en progressiv röst i diskussionen inom alliansen, och kanske på sikt få den att justera sin kärnvapenlinje, menar Petersson. Regeringen och oppositionen har varit tydliga med att Sverige ämnar följa Norge och Danmarks linje, som går ut på att inga kärnvapen accepteras inom landet under fredstid. Men Petersson påpekar att Sverige trots detta kan komma att stödja Natos användning av kärnvapen på andra sätt.

Framtiden för kärnvapenfrågan är ovisst. NPT-förhandlingarnas misslyckande och kärnvapenstaternas svaga nedrustningsvilja visar att det är långt kvar till nedrustning. Samtidigt visar sommarens TPNW-konferens att det finns en stark vilja hos flera stater att kämpa för kärnvapenedrustning.

Sverige har tagit ett stort steg tillbaka när det gäller att vara en nedrustningsförkämpe, menar Petersson, som dock tror att debatten om Sveriges framtida roll när det gäller både Nato och kärnvapen kommer fortsätta.

– Jag hoppas diskussionen blir öppen, ärlig och kommer i god tid innan det avgörs hur Sverige ska bidra till Nato.

■ Calle Ljunggren

Krigsförbrytelser i Ukraina

Omfattande samarbete för att skipa rättvisa

Rättegången har följts av fler åtal och domar mot ryska soldater.

– Det finns stora utmaningar för det nationella rättsväsendet vad gäller tillämpningen av internationell humanitär rätt. Åtalspunkterna kan vara krigsbrott, men åklagare, domare och utredare handlägger fallen som vore de helt vanliga brott. Våra domstolar i lägre instans har inte tillräcklig kunskap [om internationell humanitär rätt], säger Nadia Volkova, jurist och verksam i Ukrainian Legal Advisory Group (ULAG).

SLUT PÅ STRAFFRIHETEN

Internationell humanitär rätt kallas också krigets lagar och består av ett 30-tal internationella konventioner och en välutvecklad sedvanerätt. Under 1990-talet upprättades särskilda internationella tribunaler som skulle lagföra personer som begått brott under kriget i det forna Jugoslavien och i Rwanda. Den första permanenta domstolen som har möjlighet att lagföra den här typen av brott är Internationella brottmålsdomstolen ICC (International Criminal Court). Under de 20 år som domstolen har funnits har drygt 40 personer i nio länder åtalats men endast i en handfull fall har det lett till fällande domar. Trots detta är domstolens blotta existens en signal om att straffrihetens tid är förbi.

Varken Ryssland eller Ukraina är medlemmar av ICC, men i en särskild deklaration erkände Ukraina domstolens jurisdiktion i samband med Rysslands annektering av Krim 2014. Det gör att ICC kan åtala personer, oavsett nationalitet, som misstänks för folkmord, krigsförbrytelser eller brott mot mänskligheten på ukrainsk mark.

Bara dagar efter att den ryska invasionen inleddes kungjorde ICC:s åklagare Karim Khan att domstolen öppnat en förundersökning i Ukraina rörande krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten. I maj skickade ICC drygt 40 personer, bland annat utredare och kriminaltekniska experter, till landet för att samla in vittnesmål och säkra bevis. Dock är domstolens uppgift att foku-

ICC:s chefsåklagare Karim Khan besöker Kharkiv i Ukraina för att diskutera utredningen av krigsförbrytelser.

Medan kriget rasar i Ukraina har arbetet med att skipa rättvisa redan börjat. Hittills har över 20 000 anmälningar om misstänkta övergrepp kommit in. Även Internationella brottmålsdomstolen ICC har inlett förundersökningar i landet.

Att skipa rättvisa mitt under brinnande krig är förenat med många utmaningar. Icke desto mindre pågår arbetet för fullt i Ukraina.

Bara några dagar efter att den ryska invasionen inleddes i februari, anklagade bland annat människorättsorganisationen Amnesty International Ryssland för att ha brutit mot FN-stadgan och gjort sig skyldigt till aggressionsbrott.

”Amnesty International kräver att alla som är medskyldiga till dessa brott ska hållas ansvariga. Deras individuella och kollektiva ansvar bör åberopas för detta, och för de många andra brott som hittills präglat Rysslands invasion av Ukraina,” skrev organisationen i ett pressmeddelande den 3 mars. Sedan dess har över 20 000 anmälningar och flera rapporter gällande misstänkta övergrepp, krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten kommit in.

Podden Justice Update, som produceras av Asymmetrical Haircuts, framhåller fyra olika vägar att gå för att uppnå rättvisa och upprättelse:

- att ställa förbrytare inför rätta inom ramen för det nationella rättssystemet,
- att inrätta en särskild krigsförbrytartribunal för Ukraina,
- att förövare prövas och lagförs i andra länder som har internationell skyldighet att lagföra krigsförbrytelser, folkmord och brott mot mänskligheten oavsett var brotten har begåtts,
- att Internationella brottmålsdomstolen (ICC) lagför misstänkta krigsförbrytare vid dess domstol i Haag.

FÖRSTA RÄTTEGÅNGEN

I maj inleddes den första rättegången i Ukraina mot en rysk soldat som befanns skyldig för att ha skjutit ihjäl en man fyra dagar efter att invasionen inleddes.

sera på de högst ansvariga och därför kommer troligtvis endast en handfull personer att åtalas vid ICC.

LAGFÖRING I STATER

– Vi ska komma ihåg att ICC är en domstol som träder in endast om det egna landet inte har kapacitet, förmåga eller vilja att utreda och lagföra den här typen av brott. Målet är att lagföra ska ske i enskilda stater och att ICC inte ska behöva träda in, säger Reena Devgun, samordnare för krigsbrottsåklagarna vid Åklagarmyndigheten i Sverige.

Teoretiskt skulle ett åtal även mot den ryske presidenten Vladimir Putin kunna vara möjligt men de flesta bedömare anser att det i praktiken inte är troligt, bland annat eftersom det skulle vara svårt att leda i bevis att Putin gett direkt order om, och därmed är ansvarig för, anfall mot den ukrainska civilbefolkningen.

Eftersom ICC kommer att koncentrera framtida åtal på de ytterst ansvariga sätter många sitt hopp till att nationella domstolar ska utreda och lagföra förövare med lägre rang. Under det senaste decenniet har den internationella straffrätten också utvecklats i riktning mot att fler och fler länder ser möjligheter att pröva misstänkta krigsförbrytare i nationella domstolar. Bland annat Tyskland, Sverige och Frankrike har visat att det går att hålla nationella rättegångar för internationella brott.

Det finns också, påpekar Reena Devgun, ett välutvecklat mellanstatligt samarbete i Europa, Eurojust, där åklagare inom Europa samarbetar över gränserna. Det är inte ovanligt när det gäller den här typen av komplexa brott att förövaren finns i ett land och vitt-

nesmål och bevis är utspridda över flera olika länder.

– När det gäller Ukraina arbetar vi aktivt med att dokumentera den bevisning som finns i Sverige, exempelvis ta vittnesmål från flyktingar som bevittnat överträdelser. Den svenska utredningen sker i syfte att bistå rättegångar i Sverige men även andra länder och ICC, säger Reena Devgun.

Sverige kommer också att stödja ICC:s arbete genom att skicka polis och åklagare för att stärka domstolens kapacitet. Exakt hur många och var den svenska personalen kommer att placeras var vid denna tidnings pressläggning inte klart.

– Den långsiktiga målsättningen är att varje land ska ha en egen utredningsenhet så att dessa ärenden kan prövas i de länder där brotten skett. Få länder har dock kapacitet att driva gigantiska rättegångar som det kan bli om en väldigt högt uppsatt person åtalas. Därför är det viktigt att ICC finns.

Det kan också finnas ett värde i att det inte är ett land utan en domstol som sköter rättegångar i sådana fall, säger Reena Devgun.

Att bilda en särskild internationell domstol enbart för Ukraina tror hon inte är rätt väg att gå. Inrättandet av den typen av domstol tar lång tid och kräver mycket resurser.

– Det skulle i så fall vara för att utreda aggressionsbrottet, för där har ICC ingen jurisdiktion, säger Reena Devgun.

GEMENSAM UTREDNINGSGRUPP

Utöver den utredning som görs av ICC:s åklagare och Ukrainas riksåklagare, pågår utredningar i flera EU-länder. De rättsliga myndigheterna i Estland, Lettland, Litauen, Polen, Slovakien och Ukraina har också, med stöd från Eurojust, inrättat en gemensam utred-

Reena Devgun.

Foto: Ruben Olsson

Karim Khan intervjuas av journalister under sitt besök i Ukraina.

ningsgrupp där även ICC ingår.

– Jag tror att alla aktörer behövs och det kommer ske ett ömsesidigt utbyte av information och bevismaterial mellan ICC och olika rättsliga myndigheter i andra länder, säger Reena Devgun.

För bättre samordning och dialog mellan internationella och nationella initiativ som tagits för att skipa rättvisa för Ukraina bildades i mitten av juli en särskild grupp; Dialogue Group on Accountability for Ukraine. Hur dess mandat och inflytande kommer se ut är för tidigt att säga men syftet är att få samstämmighet och effektivitet mellan olika åtgärder.

■ Görrel Espelund, frilansjournalist

ICC 20 ÅR

Internationella brottmålsdomstolen (*International Criminal Court, ICC*) etablerades 2002 som en permanent tribunal för att åtala personer för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. En global folkrörelse, *Coalition for the International Criminal Court*, bestående av tusentals frivilligorganisationer, däribland Svenska FN-förbundet, spelade en viktig roll för att domstolen skulle bli verklighet. ICC har sitt säte i Haag, Nederländerna.

Foto: UN Photo/Evan Schneider

Gruppfoto från Stockholm +50. I den främre raden står FN:s generalsekreterare António Guterres i mitten med kronprinsessan Victoria och kung Carl Gustaf på vänster sida. Till höger om honom står Kenyas president Uhuru Kenyatta och Sveriges statsminister Magdalena Andersson.

Vad blir resultatet efter Stockholm +50?

I juni hölls miljö- och klimatkonferensen Stockholm +50. FN-förbundets seniora rådgivare för hållbar utveckling, Malin Åberg Aas, reflekterar över vad det bestående resultatet av mötet kan bli.

När detta skrivs har två månader gått sedan FN-mötet Stockholm +50 hölls i Stockholm. Flera artiklar har publicerats och webinarier hållits om vad resultatet av mötet egentligen kan bli. Framtiden kommer att visa vilket bestående avtryck som konferensen gjorde.

Ett konkret resultat är Stockholmsagendan med tio punkter som värdländerna Sverige och Kenya presenterade (se nedan). Kanske kan också det öppna och inkluderande arbetssättet inför konferensen bilda en grund för bygget av en mer inkluderande möteskultur inom

FN framöver. Det handlar främst om de informella arbetsgrupper som var kopplade till de ledarskapsdialoger som hölls under mötet, men också om det starka fokuset på ungas deltagande med bland annat en särskild arbetsgrupp, Youth task force. Genom lokala, regionala och globala konsultationer med unga tog den fram ett globalt policyppapper som fick starkt genomslag. Bättre framförhållning och tydlighet i hur inspelen till konferensens arrangörer skulle tas tillvara hade dock varit önskvärt.

Att många samtal kunde föras mellan

länderna utan krav på förhandlingar under ett fysiskt möte efter en lång tid av digitala möten kan ha varit både positivt och negativt. Men viktiga aspekter som till exempel jämställdhet var relativt osynliga under mötet.

Mer avgörande för vilken effekt Stockholm +50 kommer att få blir hur och om Stockholmsagendan och de övriga rekommendationerna, inspelen, rapporterna och förslagen som framkom, såväl i underlagen inför mötet som i uttalanden och sidosammanhang under det, tas vidare inom FN-systemet och i andra multilaterala sammanhang.

Handling, acceleration och brådskan var tre ord som återkom i många uttalanden. Mot den bakgrunden blir det intressant att se om detta kommer att avspeglas i att fler länder och andra aktörer kommer att intensifiera sitt miljö- och klimatrelaterade arbete framöver när de nu ännu en gång har uttryckt att det är så bråttom. Inte minst intressant blir det att se hur Sverige växlar upp sitt eget arbete med att skapa en hälsosam planet efter att ha varit värd för denna globala accelerationskonferens och även den efterföljande världsmiljödagen med temat ”en enda jord – att leva hållbart i samklang med naturen.”

Att det måste ta kortare tid från det att överenskommelser skrivs under till dess att de genomförs visar inte minst arvet efter Stockholmskonferensen 1972. Världens länder har ännu inte levt upp till alla de åtaganden som gjordes då för 50 år sedan. Att handling, acceleration och brådskan är vad världens klimat- och miljöarbete behöver, nu på vår enda jord, råder det ingen tvekan om.

■ Malin Åberg Aas

STOCKHOLMSAGENDAN: TIO UPPMANINGAR EFTER STOCKHOLM+50

1. Sätt människans välmående i första rummet, för en hälsosam planet och för allas välbefinnande.
2. Erkänn och implementera rätten till ren, hälsosam och hållbar miljö genom att uppfylla visionen från princip 1 från 1972 års Stockholmsdeklaration.
3. Anta en systemövergripande förändring av vårt nuvarande ekonomiska system för en hälsosam planet.
4. Stärk genomförandet av befintliga nationella åtaganden för en hälsosam planet, genom att förstärka nationell miljölagstiftning, budget, planeringsprocesser och institutionella ramverk.
5. Säkerställ att offentliga och privata flöden är i linje med åtaganden för miljö, klimat och hållbar utveckling.
6. Skynda på systemövergripande omställning av de sektorer där det finns störst effekt att hämta, så som livsmedel, energi, vatten, byggnader, tillverkning och mobilitet.
7. Återuppbygg förtroende för samarbete och solidaritet.
8. Stärk och ge ny energi åt det multilaterala systemet.
9. Erkänn ett ansvar för framtida generationer som en hörnsten för gott beslutsfattande.
10. Ta vidare resultaten från Stockholm+50 genom att stärka och ge ny energi åt pågående internationella processer, så som FN-högnivåmötet Summit of the Future 2023.

Kristina Bergsten.

Kristina är Årets FN-lärare

För åttonde gången har Svenska FN-förbundet utsett Årets FN-lärare. Priset uppmärksammar särskilt betydelsefulla insatser för att öka kunskapen, engagemanget och förståelsen för globala frågor i skolan. Årets pristagare är Kristina Bergsten, lärare i naturkunskap och djurvård vid FN-skolan Munkagårdsgymnasiet i Tvååker.

Motiveringen lyder:

”Årets FN-lärare har med interaktiva pedagogiska metoder skapat engagemang i och utanför klassrummet. Genom entusiasm och ansvar har Kristina väckt nyfikenhet för FN-frågor hos sina elever, inorporerat de globala målen i undervisningen och gett rum för eleverna att praktisera hållbara aktiviteter. Tillsammans gör de studiebesök hos FN-förbundet och skapar egna hållbara skolmatsejlar, allt för att stärka FN-arbetet och bidra till en bättre värld.”

– Jag är fullständigt överraskad, överväldigad och överlycklig! Utmärkelsen kommer att ge mig bränsle att fortsätta arbeta för de oerhört viktiga frågorna som finns under FN:s paraply. Den kommer att ge energi till att arbeta ännu mer med frågorna på vår skola, med våra elever och med vår personal, säger Kristina Bergsten.

Prisutdelningen äger rum under höstterminen 2022. Pristagaren får, utöver äran, ett diplom och en summa på 10 000 kronor att använda till egen utveckling eller annat valfritt ändamål.

Ny satsning på grundskola med världskoll

Svenska FN-förbundet har länge bedrivit omfattande verksamhet med inriktning på gymnasieskolan. Efter ett kongressbeslut förra året pågår nu ett förberedande arbete för att nå ut även till svenska grundskolor.

– Vi har länge märkt att det funnits en efterfrågan från grundskolan när det gäller globala frågor. Det särskilda material som vi tagit fram inför FN-dagen varje år, och som även grundskolor kunnat använda sig av, har varit mycket omtyckt och använt, säger Terese Johansson, projektledare på skolenheten.

– Så när vi förra sommaren fick kongressbeslut på att vi ska jobba mer med grundskolan började vi utforma en sådan satsning, fortsätter hon.

I nuläget pågår ett pilotprojekt där tio grundskolor är med och utvecklar satsningen. Planen är den ska lanseras fullt ut till nästa läsår, 2023-2024.

Skolor som deltar blir medlemmar i FN-förbundet och får då tillgång till bland annat material, tips och verktyg för hur grundskolan kan jobba med mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och andra globala frågor.

– Vi ser det som en möjlighet att skapa en resa för eleven där man börjar på en grundskola som samarbetar med oss, sedan kanske söker sig till en FN-skola och därefter fortsätter som medlem i vår rörelse och ut i världen.

Samtidigt fyller FN-förbundets koncept FN-skola 15 år i år, något som kommer att uppmärksammas under hösten. I nuläget deltar 36 gymnasieskolor som certifierats till FN-skolor genom förbundet.

– Nio av dem har varit med ända från starten 2007. Det är helt fantastiskt och verkligen värt att fira, säger Terese Johansson.

■ AnnaLena Karlsson Andrews

Tajma Sisic,

28 år, sitter i FN-förbundets styrelse sedan 2021 och jobbar till vardags som handläggare på Palmecentret.

När du blev invald i styrelsen sa du att du främst ville bevaka och driva jämlikhetsfrågor. Berätta mer om detta!

Gapet mellan de allra fattigaste och allra rikaste är större än någonsin. Det är orimligt att världens 26 rikaste människor äger lika mycket som de 3,8 miljarder allra fattigaste människorna äger tillsammans. Att bevaka och driva jämlikhetsfrågor är därför jätteviktigt. Vår värld måste bli jämlik. Därför tycker jag att en av FN-förbundets viktigaste uppgifter är att opinionsbilda kring dessa frågor. Vår förbundsordförande har hittills gjort ett fantastiskt jobb på den fronten.

Du nämnde också att du vill säkerställa att ungas perspektiv beaktas i styrelsens arbete. Hur har det gått med det?

Jag tycker att det har gått bra. Ungdomsperspektivet har lyfts i både det politiska och organisatoriska arbetet.

Du medverkade i våras med en debattartikel i Arbetet som du skrev i egenskap av förbundsstyrelseledamot i SSU tillsammans med Daniel Castro från Unga Örnar. Ni kritiserade där att regeringen beslutat att ta 9,2 miljarder från biståndet och i stället använda pengarna till flyktmottagandet. Kommenter?

Det är viktigt att kritisera när något inte går rätt till. Det är viktigt att det svenska biståndet kvarstår och inte används till annat än vad det är ämnat till. Det är viktigt att inte ställa utsatta grupper mot varandra. Det svenska biståndet är något vi ska vara stolta över. Tyvärr hotas svenskt bistånd då det finns politiska partier i riksdagen som vill sänka det kraftigt och den politiken skrämmer mig. Biståndet får inte hotas så länge det inte är fred på jorden.

Foto: Sten-Ove Sundlöf

Foto: Håkan Lindgren

Sten-Ove Sundlöf (till vänster) och Håkan Lindgren (till höger) vandrade i juni för flickors rättigheter. Längs vägen mötte de Claus Puschl från Tyskland (mitt i bilden) som var på väg från Helsingfors till Portugal på cykel och som skänkte en slant till Flicka.

FN-föreningen i Örnsköldsvik vandrar för flickor

För andra året i rad har FN-föreningen i Örnsköldsvik genomfört en fotvandring från Örnsköldsvik till Umeå till förmån för FN-förbundets projekt Flicka. Sten-Ove Sundlöf och Håkan Lindgren, tidigare respektive nuvarande ordförande för föreningen, höll i projektet.

I april blev Örnsköldsviks FN-förening utsedd till Månadens FN-förening av Svenska FN-förbundet och i juni arrangerade föreningen en fotvandring mellan Örnsköldsvik och Umeå till förmån för projektet Flicka.

I projektet samarbetar FN-förbundet med FN:s befolkningsfond UNFPA för att stärka flickors rättigheter i Etiopien. Flickor är extra utsatta i krisområden och råkar ofta ut för könsstympning och arrangerade äktenskap samtidigt som de förvägras utbildning. Genom projektet informerar aktörer i den svenska FN-rörelsen om situationen för flickor i Etiopien samtidigt som pengar samlas in till UNFPA:s viktiga fältarbete för att avskaffa de skadliga sedvänjorna.

STARTADE 2021

Håkan Lindgren är ordförande för Örnsköldsviks FN-förening sedan februari 2022. Han berättar att tidigare ordföranden Sten-Ove Sundlöf tog initiativ till fotvandringen förra året och då gick sträckan mellan Ö-vik och Umeå ensam.

– Det är en fotmarsch med packning och

ryggsäck. Totalsträckan via olika vandringsleder och promenadleder är ungefär 130 kilometer och den gör vi på sju dagar, berättar Håkan.

– När jag blev ordförande lovade jag att jag skulle gå den här marschen. Jag är ju 72 men det kändes ändå ganska bra och vi hade ju packning, tält och mat i ryggsäckarna.

Vandringen inleddes med ett torgmöte i Örnsköldsvik den 11 juni där åhörarna informerades om syftet. Många personer som Håkan och Sten-Ove träffade längs vägen högaktade initiativet och bidrog välvilligt till insamlingen.

FLERA FÖLJDE MED

Sten-Ove gick hela vägen till Umeå medan Håkan fick ta en vilodag på grund av knäproblem. Den första biten fram till Ström följde flera andra personer också med. Första övernattningen var i tält vid Mosjön efter en dags vandring längs Arnäsleden.

Dag två var de framme i Öden och där höll de ytterligare ett möte för att informera om både egna erfarenheter, vandringen och projektet Flicka. Under fikastunden talades det

Sten-Ove vilar i Håknäs.

också om annat arbete som FN-föreningen i Örnsköldsvik utför samt andra globala ämnen som kärnvapenfrågan och klimatet.

Dag tre och fyra gick Sten-Ove från Öden till Öre Älv/Håknäs via Olofsfors och mötte upp Håkan i Nordmaling. Etappmålet för vandringens femte dag var att gå från Håknäs till Hörnefors. Övernattningen dag sex skedde på Norrmjöle camping. Den sista dagen valde Håkan och Sten-Ove att åka buss runt ett naturreservat för att fortsätta vandringen mot Umeå på andra sidan i Stöcksjö.

FLICKOR I ETIOPIEN

Målet med projektet Flicka är att stödja UNFPA:s arbete i Etiopien, främst i Afar-regionen, där FN-organet verkar för flickors rätt till bland annat god hälsa och utbildning. Arbetet ger också flickorna större chans att bestämma över sina egna kroppar vilket är oerhört viktigt för att de ska kunna få ett värdigt och gott liv.

Fler än 30 000 flickor världen över gifts bort mot sin vilja varje dag. Dessutom blir årligen ungefär 4 000 000 unga flickor utsatta för övergrepp där deras könsorgan blir brutalt amputerade och skadade för att de vuxna anser att det ska vara så. Denna skadliga sedvänja är fortfarande vanlig i Etiopien, trots att det numer är olagligt i landet.

Örnsköldsviks FN-förenings fotvandring syftade både till att väcka opinion och informera om dessa viktiga frågor samtidigt som det var en insamling till projektet Flicka. Totalt samlade FN-föreningen in 15 000 kronor den här gången, pengar som kom in som privata donationer via banksättning och Swish.

– Hela fotvandringen var en fantastisk upplevelse, inte minst med anledning av alla människor vi träffade och som skänkte pengar till Projekt Flicka, säger Håkan.

■ Jan-Peter Nilsson, frilansskribent

Eskilstuna FN-förening Lyckad världsmiljödag med stort engagemang

Miljö- och klimatfrågor var i fokus när Eskilstuna FN-förening uppmärksammade världsmiljödagen. Med rundabordssamtal och aktiviteter engagerade föreningen hundratals nöjda besökare.

Eskilstuna kommun uppmärksammade världsmiljödagen den 5 juni på festivalplatsen Strömsholmen. Eskilstuna FN-förening medverkade bland annat i genomförandet av ett rundabordssamtal på stora scenen med temat "Unga och vuxna tillsammans hand i hand för miljö och klimat". Det tog upp konkreta sätt att skapa och genomföra möten och samarbete mellan unga och vuxna i kampen för att rädda klimatet.

Samtalets deltagare representerade tre generationer: de 17-åriga scouterna Saga Dyfvelsten och Emilia Romberg, kommunstyrelsens ordförande Jimmy Jansson och förstås FN-föreningens miljö- och klimatansvarige Sten Lindeberg. Det leddes av föreningens vice ordförande Bam Björling.

AKTIVA SEDAN 70-TALET

Både Sten och Bam har varit aktiva i miljö- och hållbarhetsfrågor sedan tidigt 70-tal. Redan 1971 var de med och planerade det som kom att bli den första NGO-konferensen i anslutning till FN:s globala konferenser.

FN-föreningen sätter en ära i att använda sig av sina medlemmars erfarenheter och kunskaper men även av andra aktörers expertis i olika sammanhang.

– När det gäller miljö, klimat och hållbarhet har vi i FN-föreningen såväl forskare som före detta ansvariga politiker och experter som har arbetat under decennier med frågorna på kommunal, nationell och internationell nivå. Det gör att vi har goda möjligheter att vara en respekterad och effektiv aktör, säger Ingrid Escobar, FN-föreningens ordförande.

Under dagen arrangerades en rad aktiviteter för besökarna. I föreningens tält erbjöds bland annat en populär frågesport om kommunens miljö och klimat, gratis plantor (japanska lyktor och solrosor) samt en utställning om hur föreningen bidrar till att nå målen i Agenda 2030. Föreningen samtalade även med besökarna om hur de också kan bidra till målen. Under evenemangets fyra timmar besöktes tältet av flera hundra nyfikna eskilstunabor. Tältet var dagens klart populäraste.

Eskilstuna FN-förening hade det mest välbesökta tältet på festivalområdet. Bakom bordet står vice ordförande Bam Björling.

Föreningen kommer att kontakta de närmare 50 sällskap som deltog i frågesporten för fortsatta samtal kring hur de kan kanalisera sitt engagemang för miljö och klimat. Även de frågor som kommunstyrelsens ordförande sa att han skulle gå vidare med efter rundabordssamtalet kommer följas upp.

SAMARBETE GER MER

– Samarbete mellan unga och vuxna ger bättre resultat än att gå var för sig. Likaså gör samarbete med lokala företag som kommunledningen att vårt arbete blir effektivare och skapar förtroende, säger Escobar.

– Meningsfulla aktiviteter som världsmiljödagen gör att många vill lära känna föreningen och delta i positivt förändringsarbete. Det är viktigt med sådana arenor för en levande samhällsdebatt där konkreta förslag leder till ett bättre samhälle.

■ Calle Ljunggren

Världsmiljödagen i Kungsbacka

"En annan värld är möjlig" var temat på världsmiljödagen i Kungsbacka, som FN-föreningen arrangerade den 5 juni. Kulturskolan framförde delar ur sin musikal om klimatet. Ordföranden i FN-föreningen, Sven Svedulf, talade om den akuta nödvändigheten av en radikal omställning av vårt samhälle: "Vi vet vad vi måste göra, vi kan göra det, men vi måste säga nej till vår girighet och dela planetens begränsade resurser rättvist!"

X-tinction Rebellion dramatiserade och höll, liksom Naturskyddsföreningen, Jordens Vänner och Fridays for future-ungdomar, uppförande tal som belönades med rungande applåder av den stora deltagarskaran. Göteborgs klimatkör sjöng och runt omkring i parken trängdes ett

Foto: Rebecca Dahlström

Performancegruppen Red Rebel Brigade var en av många aktörer som deltog när världsmiljödagen firades i Kungsbacka.

30-tal tankeväckande plakat vid olika "stationer" med konkreta exempel på vad vi kan göra för att ställa om, vad gäller till exempel transporter, mat och odling. Dessutom arrangerades tipspromenad för stora och små om globala målet nr 13, bekämpa klimatförändringarna. En mycket lyckad dag!

TIPSA LANDET RUNT:

Skicka ditt tips till:
varldshorisont@fn.se och skriv
"Landet runt" i ämnesraden

ENGAGERA DIG LOKALT!

Ju fler som engagerar sig, desto mer kan vi åstadkomma! I den svenska lokala FN-rörelsen ingår både individuella medlemmar och FN-föreningar, FN-distrikt och FN-skolor. Många kommuner och regioner är också involverade genom sin medverkan i projektet *Glokala Sverige*. På www.fn.se kan du komma i kontakt med din lokala FN-förening och läsa mer om hur du kan engagera dig för en bättre värld!

FN-frågor på bokmässan

Under bokmässans Globala Torget i Göteborg den 22-25 september deltog FN-förbundet med monter och två programpunkter. Torsdag den 22 september kl 10.00 hölls ett samtal om FN:s framtid och "Our Common Agenda" med Pelle Enarsson, UN Foundation, och Albin Oskarsson, ordförande i Göteborgs FN-förening. Fredag den 23 september kl 13.40 var ämnet världens klimatarbete och där deltog Sveriges kontaktperson för IPCC, Markku Rummukainen, professor i klimatologi vid Lunds universitet, samt Ulf Molau, professor emeritus från Göteborgs universitet och medarbetare inom IPCC:s arbetsgrupp 2. Båda programpunkterna går att se i efterhand på Globala Torgets hemsida globalatorget.se.

Höstens digitala B-kurser

Vill du lära dig mer om FN:s tre pelare? Under hösten anordnar FN-förbundet tre digitala fördjupningskurser inom fred, säkerhet och nedrustning (13 oktober), mänskliga rättigheter (9 november) samt hållbar utveckling (2 november). Kurserna ger fördjupad information om FN:s verksamhet inom respektive område och innehåller interaktiva moment. De äger rum kl 13-16 i verktyget Zoom och är kostnadsfria för medlemmar och FN-skolor. Varmt välkommen! För mer information och anmälan, gå till fn.se/kalender.

Ny folder om klimatet

FN-förbundet har tagit fram en ny folder om klimatfrågan som bland annat ger en bakgrund till FN:s klimatarbete. Foldern går att beställa kostnadsfritt via hemsidan. Se fn.se/klimat.

Är din kommun med i Glokala Sverige?

Nu kommer snart chansen igen att söka till kommunikations- och utbildningsprojektet *Glokala Sverige* om Agenda 2030 i kommuner och regioner. 201 kommuner och regioner är redan med, och förutom ett nätverk fyllt av kunskap och erfarenhet får de utbildning, kommunikationsstöd och inbjudan till möten och konferenser. På fn.se/glokalasverige kan du ta reda på om din kommun är med, läsa mer och hålla utkik efter inbjudan! Mötesplats Agenda 2030 äger i år rum den 22 november.

Inspirationsträffar

Under hösten arrangerar FN-förbundet tre regionala inspirationsträffar. Det är fysiska träffar där vi samlar förtroendevalda och medlemmar för en rolig och inspirerande heldag. Föreläsningar om FN:s tre pelare, information om vår grundskolesatsning, workshops, omvärldsbevakning med mera står på programmet. Vid denna tidnings utgivning kan det fortfarande gå att anmäla sig till träffarna i Stockholm (1 oktober) och Umeå (15 oktober). Kontakta oskar.sjostedt@fn.se.

Webbutbildning om Agenda 2030

FN-förbundet har en webbutbildning för dig som vill lära dig mer om de 17 globala målen eller uppdatera dig om hur det går med genomförandet när det nu gått halva tiden sedan FN beslutade om Agenda 2030 i september 2015. Du kan också göra din egen handlingsplan för hur du kan bidra till att världen blir mer hållbar. Gå till utbildning.fn.se.

Personaltyt

Ellen Jedvik är ny kommunikatör. Lotta Wiechel är ny skolhandläggare och projektledare för FN-rollspel. Höstterminens praktikanter i Stockholm är Shabnam Atashfaraz (kommunikationsenheten), Calle Ljunggren (Världshorisont och kommunikation), Sofia Bergström (skolenheten) och Rebecka Johansson (Glokala Sverige).

Internationella praktikanter

För första gången sedan våren 2020 har Svenska FN-förbundet under hösten praktikanter utplacerade på våra systerförbund i Armenien, Georgien och Tanzania. De är: Elin Malmqvist (Jerevan), Maja Soomägi och Pauline af Ekenstam (Tbilisi) samt Moa Leppämäki och Malin Håkansson (Dar es Salaam).

VÄLKOMMEN TILL FN-FÖRBUNDETS SEMINARIUM PÅ FN-DAGEN!

Humanitär kris och flyktingkatastrof, klimatkonsekvenser och en ny säkerhetspolitisk karta i norra Europa – hur har FN hanterat den svåraste konflikten i Europa sedan andra världskriget? Svenska FN-förbundets seminarium på FN-dagen den 24 oktober handlar om kriget i Ukraina. Ryssland invaderade grannstaten och FN-medlemmen Ukraina den 24 februari 2022. Den ryska attacken är en attack på FN-stadgan, internationell rätt och krigets lagar och har med 141 röster mot 5 fördömts av FN:s generalförsamling. Vilka konsekvenser får kriget för säkerheten, klimatet och arbetet med Agenda 2030 och hållbar

utveckling? Hur ska det framtida FN-samarbetet bedrivas – och hur kan omvärlden skydda civila i världens konflikthärdar? Årets seminarium äger rum i Stockholms konserthus den 24 oktober kl 10-12 men kommer även att sändas digitalt. Programmet leds av FN-förbundets ordförande Annelie Börjesson. Efter seminariet bjuder vi på lunchwrap och mingel i foajén. Sista anmälningssdag till konserthuset är den 17 oktober. Det fullständiga programmet och anmälningssformulär finns på fn.se/fndagen2022.

ANNELIE BÖRJESSON
ORDFÖRANDE I SVENSKA FN-FÖRBUNDET:

”Our common agenda” – en gyllene nyckel

Vi lever i en tid som är speciell på många sätt. Mänskligheten står inför utmaningar och val som kommer att avgöra framtiden för vår värld. FN-chefen António Guterres har konstaterat att vi står inför ett genombrott eller ett sammanbrott. Vilken av dessa dörrar väljer vi, och har vi rätt nycklar?

När världens länder 2015 antog Agenda 2030 och de globala målen var glädjen och optimismen stor. Det sägs att stjärnorna måste ha stått rätt på himlen just den dagen – att alla 193 medlemsländer skulle rösta ja var långt ifrån självklart. Men det gjordes, och med detta fick vi en gemensam vägkarta som talar om vad som behöver göras för att vi ska få en hållbar värld. Så inför FN:s 75-årsjubileum 2020 genomfördes den största globala undersökningen någonsin – över 1,5 miljoner människor världen över deltog och gav sina synpunkter på vad som är av störst vikt för framtiden. Konsultationen visade att världens befolkning hyser starkt stöd för globala lösningar; inte mindre än 97 procent av de som svarade menade att internationellt samarbete är avgörande. Sedan dess har pandemin blivit ett exempel som tydligt visar hur sammanlänkade vår värld är, liksom de extrema väderfenomen som förekommer allt oftare. Det står klart att globala problem kräver globala lösningar. Allt hänger ihop.

Något som också framkom av undersökningen var att FN behöver bli mer inkluderande och öppet. Ökat samarbete med

andra aktörer efterfrågades, liksom att unga och civilsamhälle måste få ta större plats och vara med på riktigt. Här gäller det inte bara att få göra sin röst hörd, utan att faktiskt få vara med i förändringsprocessen. Undersökningen utmynnade i en deklaration och ett uppdrag till FN-chefen från generalför-samlingen.

Resultatet blev Guterres rapport ”Our common agenda”. Den är hans vision för de kommande 25 åren och innehåller en rad förslag på åtgärder för en hållbar och fredlig framtid. Till skillnad från Agenda 2030 och de globala målen som talar om vad vi behöver göra, så fokuserar denna rapport på hur. Många menar att den är ett existentiellt dokument. FN:s generalsekreterare står bakom ca 400 rapporter årligen, men ”Our common agenda” står över alla andra. Den målar upp en sorts ”multilateralism 2.0” – mer utvecklad, inkluderande och bredare på en mängd plan.

Guterres konstaterar att de system som finns i världen inte är hållbara. Tiden för förändring är nu. Därför står alltså mänskligheten inför ett val – genombrott eller sammanbrott. Agenda 2030 och ”Our common agenda” ger oss två gyllene nycklar – en för att stänga dörren till det gamla destruktiva och en för att öppna dörren till det nya hållbara. Avgörande är nu att sätta rätt nyckel i rätt nyckelhål innan tiden runnit ut. Här har vi alla en viktig roll i att driva på och medverka till rätt beslut.

Nästa nummer

...av Världshorisont kommer ut den 6 december och handlar om demokrati och det civila samhällets utrymme.

En viktig förutsättning för fredliga och välmående samhällen är att rättsstatens principer råder och att medborgarna är fria att organisera sig, uttrycka sina åsikter och välja sina politiska ledare. Under senare år har dock utvecklingen för frihet och demokrati i världen gått åt fel håll och i många länder är auktoritära ledare på frammarsch, mänskliga rättigheter begränsas och civilsamhällets demokratiska utrymme krymper. I vårt temanummer belyser vi utvecklingen och undersöker hur FN jobbar med dessa frågor.

Hjälp gärna till att sprida kunskap och engagemang om FN och globala

Foto: UN Photo/Luoy Felipe

frågor genom att beställa en extra bunt av Världshorisont och dela ut till intresserade – kontakta vardshorisont@fn.se!

POSTTIDNING B
Avsändare Svenska FN-förbundet
Box 15 115
104 65 Stockholm
Begr. eftersändning

Nyhet!
Gratis medlemskap för
alla under 18 år

Tipsa ett syskon:*

**Gratis medlemskap
för alla under 18!**

fn.se/medlem

*eller kanske ett
barnbarn, en klass-
kamrat eller någon
annan under 18 år?